
ARCHAEOLOGY

สารนิพนธ์ไม่ยาก อย่างที่คิด

ศาสตราจารย์ ดร. รัศมี ชูทรงเดช
ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-Book นี้เขียนเพื่อนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาโบราณคดี สำหรับการเตรียมตัวทำสารนิพนธ์ และการใช้ชีวิตในอนาคต เริ่มต้นเขียนจากภาคสนามและเขียนเพิ่มเติมเมื่อมีเวลา โดยเก็บตกจากประสบการณ์การสอนวิชาระเบียบวิธีการวิจัยทางโบราณคดี และการคุมสารนิพนธ์ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนคิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์กับนักศึกษาสาขาอื่นไม่มากนักน้อย จึงเขียนด้วยภาษาง่ายๆ เพื่อถ่ายทอดความคิดจากประสบการณ์ทำงาน การสอนหนังสือ และการคุมสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ เพื่อให้กำลังใจ และลดทอนความวิตกกังวลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (หรืออาจจะเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาระดับอื่นๆ หรือสาขาอื่น) ที่กำลังพัฒนาหัวข้อ สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ เป็นหลัก ไม่ใช่ตำราสำหรับการเขียน สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ ที่จะครอบคลุมรายละเอียดของกระบวนการวิจัย หากแต่เป็นอาหารสมองเพื่อทำให้เกิดแรงบันดาลใจ (passion) ในเส้นทางสายอาชีพ (career path)

ก่อนอื่นขอเกริ่นถึงมูลเหตุของการเขียนคู่มือของการเขียนโครงร่างสารนิพนธ์นี้ เพราะผู้เขียนได้สอนและเป็นอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาภาควิชาโบราณคดีทั้งระดับปริญญาตรี โท และเอกกว่าสามทศวรรษมาแล้ว พบว่านักศึกษามักประสบกับปัญหาการคิดหัวข้อสารนิพนธ์และเขียนสารนิพนธ์ สาเหตุหลักคือความกลัว กลัวโดยมีสาเหตุจากการที่ไม่รู้ว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร สามปีที่ผ่านมาไม่รู้ว่าจะทำอะไรบ้าง คิดว่าเป็นเรื่องยาก ดังนั้น การเริ่มต้นทำงานจึงมักจะเริ่มจากการลอกงานบางส่วนของสารนิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์เก่า ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำเป็นอย่างยิ่ง เพราะอาจารย์ทุกคนอ่าน จำสำนวนและรู้ว่ามีมาจากสารนิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์เล่มใด (บังเอิญอาจารย์หลายท่านเป็นที่ปรึกษา!) อีกประการที่อาจารย์จับได้ก็คือ สำนวนการเขียนที่แตกต่างกันภายในเล่ม อีกทั้งการเขียนอภิปรายผล หากคนที่ทำด้วยตนเอง แม้ภาษาจะไม่สละสลวย แต่เห็นความพยายามในการอธิบายผลการวิจัย

‘ดังนั้นขอแนะนำเบื้องต้นสำหรับการคิดหาหัวข้อหรือเขียนโครงร่างสารนิพนธ์ คือ จงเป็นตัวของตัวเอง และเชื่อว่าตัวเองทำได้’

การขึ้นปี ๔ และการค้นหาหัวข้อสารนิพนธ์ หรือการคิดหัวข้อสำหรับนักศึกษาปริญญาโท ดูจะเป็นปัญหาโลกแตก ที่ทำให้นักศึกษาต้องระทมทุกข์ บ้างก็ซึมเศร้า สติแตก ไปกับการคิดค้นหัวข้อเหล่านี้

ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะง่ายๆ คือ...

เริ่มต้นจากถามตัวเองก่อนว่าเรามาเรียนโบราณคดีเพราะอะไร ย้อนกลับมามองตั้งแต่ต้นทางความสนใจ

หากโบราณคดีเป็นสิ่งที่เราชอบ เมื่อเราได้เรียนรายวิชาที่เราชอบ เราารู้สึกว่ามีความสุขมากในการแสวงหาความรู้ต่อ เกิดข้อสงสัยใคร่รู้เพิ่มเติม อยากค้นหาคำตอบสำหรับคำถามใหม่ๆ ในใจ เท่ากับ อยู่ในโลกของความรู้ที่เรามีความสุขกับการเรียนรู้

แต่ถ้าโบราณคดีไม่ใช่สิ่งที่เราชอบ ตอนแรกก็นึกว่าจะชอบ แต่พอเรียนไปพบว่าไม่ชอบและไม่อยากเป็นนักโบราณคดี ไม่มีปัญหาที่เราสนใจ เราพยายามคิดว่าเราสนใจอะไรที่ใกล้เคียงกับตัวเราหรือความสนใจของตัวเรามากที่สุด ทำให้เราไม่ต้องฝืนใจในการทำสารนิพนธ์นัก และเป็นการฝึกปรีพร้อมก่อนที่จะไปอยู่ในโลกของความเป็นจริง

การทำวิจัยเป็น เขียนโครงการเป็น เป็นต้นทุนสำคัญสำหรับอนาคตไม่ว่าเราจะไปประกอบอาชีพโบราณคดีหรือไม่ เพราะเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เช่นถ้าเราจะต้องวางแผนการเงินสำหรับอนาคต ก็จำเป็นต้องค้นคว้าวิจัยข้อดี-ข้อเสีย ของการกู้เงิน หรือการสะสมเงิน การเขียนเหตุผลสำหรับการกู้เงินก็จำเป็นต้องใช้ทักษะในการเขียน หรือการทำงานในองค์กรที่อาจจะต้องมีการเขียนโครงการเพื่อตั้งงบประมาณประจำปี

ดังนั้นทำให้ขึ้นใจ

ความรู้เรื่องการทำวิจัย และการเขียนงานวิจัยผ่านกระบวนการทำสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ มีประโยชน์ต่อชีวิตของเราแน่นอน!!

มายาคติของ สารนิพนธ์

สิ่งที่นักศึกษา มักปักใจเชื่อ และเราควรจะต้องลบภาพออกไปคือ **ความยาก** ตรงนี้ไม่เป็นความจริงเลย หากเราทำในสิ่งที่เราสนใจ สาเหตุที่นักศึกษาส่วนใหญ่เกิดความกลัวนั้นเป็นเพราะเห็นตัวอย่างจากรุ่นพี่ที่อาจจะไม่ได้เตรียมตัว และการทำงานค้นคว้า

ตรงกันข้าม หากเราเลือกทำหัวข้อสารนิพนธ์ที่เราสนใจและทำการค้นคว้าเพื่อตอบคำถาม

เราก็จะพบว่าสิ่งที่เรากำลังจะทำไม่ยากอย่างที่คิด เพียงแต่เราจะต้องมีวินัยในตัวเอง และต้องหมั่นคิด ศึกษาค้นคว้าเพื่อหาคำตอบในเรื่องที่เราสนใจ

อีกเรื่องที่จะเป็นธรรมเนียมที่เล่าต่อกันมาจากพี่สู่น้อง คือการเลือกหัวข้อที่ตรงกับอาจารย์ที่อยากให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ตรงนี้ผู้เขียนต้องบอกว่าการกลัวผู้เขียน ก็จะได้ไม่ได้ความรู้ เราควรที่จะเลือกหัวข้อหรือประเด็นที่เราสนใจมากกว่าทำเพื่อให้ได้อาจารย์ที่ปรึกษาที่ต้องการ ไม่ควรทำอย่างนั้น !!

หากเราอยากให้อาจารย์ท่านใดเป็นที่ปรึกษาก็สามารถไปปรึกษาเบื้องต้นก่อนได้ และแสดงความจำนงว่าอยากได้ข้อแนะนำอาจารย์ และพิจารณาดูว่าท่านใดมีจริตตรงกับหัวข้อที่เราสนใจได้

ความเป็นจริงที่ซ่อนอยู่คือ อาจารย์ทุกคนมีความปรารถนาดีและมีความตั้งใจในการถ่ายทอดความรู้ความชำนาญให้กับนักศึกษาทุกคน แต่วิธีการทำงานที่อาจารย์ดูแลก็อาจจะแตกต่างกันไป

คิด..คิดหัวข้ออย่างไรดี?

เรื่องนี้เป็นปัญหาโลกแตก! คำแนะนำง่ายๆ ของผู้เขียน คือ เลือกเรื่องที่ตัวเองสนใจ ลองทบทวนดูว่าตั้งแต่เรียนหนังสือมาชอบวิชาอะไรมากที่สุด หรือทำรายงานวิชาใดได้คะแนนดี นั่นคือ...จุดเริ่มต้นเล็กๆ ง่ายๆ ในการคิดหัวข้อเรื่องที่ตัวเองสนใจ

วิธีลัด...

เพื่อพาความคิดไปหาหัวข้อ ให้ลองฝึกคิดอย่างเป็นระบบแบบนี้ดู

“จับคู่” ระหว่างความสนใจกับประเด็น (อะไร) ในสาขาโบราณคดี เช่น สนใจเรื่องอาหาร อาจจะหาประเด็นเรื่องอาหารกับวัฒนธรรม เครื่องปรุงและอุปกรณ์การทำอาหารในแต่ละสมัย หรือเรื่องกระดูกสัตว์กับสิ่งแวดล้อม/กระดูกคนกับโรคภัยไข้เจ็บ/เครื่องมือหินกะเทาะ กับการคิดสรรวัตฤตทิบ/การเมืองสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗/บทบาทของผู้ชาย-ผู้หญิง ฯลฯ

“ให้เหตุผล” พยายามบอกให้ได้ว่า ทำไมเราจึงสนใจหัวข้อนั้น

“สร้างขอบเขต” หัวข้อควรจะเป็นจะเขียนให้ชัดเจนในเรื่องของประเด็น พื้นที่ และเวลา เช่น พัฒนาการของชุมชนบางกอกน้อยช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

“ค้นคว้า” ว่ามีใครศึกษาเรื่องที่เราน่าสนใจหรือไม่ เขามีวิธีและผลการศึกษาอย่างไร มีอะไรที่ยังไม่ได้ทำ ซึ่งเราอาจจะนำมาต่อยอดได้

“ต่อยอด” ในระหว่างการเรียน อาจารย์ผู้สอนจะบอกว่าแต่ละหัวข้อ/ประเด็น ยังมีปัญหาอะไรที่ยังต้องการการค้นคว้าต่อ เช่น ขั้วตกเตียงเรื่องศูนย์กลางของรัฐสุวรรณภูมิ ความหลากหลายของลัทธิศาสนาในสมัยทวารวดี/สุโขทัย

พัฒนาโครงร่าง สารนิพนธ์อย่างไร?

ให้ลองจินตนาการและทำตาม..

ขั้นเตรียม: เมล็ดพันธุ์ ดิน ปุ๋ย อุปกรณ์ (จิปาฐะ)

หาข้อมูลของผักที่เราชอบ !

สืบค้นเว็บไซต์ โดยใช้ “keyword” หรือ “คำหลัก” ของหัวข้อที่สนใจ

อ่านสารนิพนธ์ / วิทยานิพนธ์ / หนังสือที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่สนใจ อย่าลืม note ประเด็นสำคัญสั้นๆ

ดูบรรณานุกรมท้ายสารนิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์หรือหนังสือที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่สนใจ กวาดตาดูให้หมดว่า ใครทำอะไรไว้ แล้วบ้างเพื่อจะตอบว่า แล้วฉันจะทำอะไรดี? แล้วฉันจะปลูกผักอะไรดี??

เลือกวัตถุดิบ

คัดสรรหนังสือที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่สนใจ เลือกและหยิบมาใช้ให้เป็นมีชัยไปกว่าครึ่ง นี่คือผักและวิธีการปลูกที่ฉันเลือก

อ่านหนังสือที่เกี่ยวข้องและจัดทำบันทึกย่อสาระสำคัญของเอกสารที่อ่าน โดยจับประเด็นให้ได้ โดยใช้หลัก: ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไหร่ สรุปว่าได้อะไร รู้หมดเรื่องปลูกผัก

ขั้นปฏิบัติ:

ขุดหลุม เตรียมรองกันหลุม นำต้นไม้ลงหลุม กลบดิน ปักหลักลงมือปลูก เขียนทบทวนวรรณกรรม (literature review) นำสิ่งที่ได้จากการอ่าน หรือ note ไว้ มาจัดหมวดหมู่ลงตะกร้า (ใบที่ ๑, ใบที่ ๒, ใบที่ ๓,..) เริ่มจากประเด็นที่เป็นหัวข้อหลัก หรือจะใช้ปีพ.ศ.ของการศึกษาวิจัยเป็นหลัก แล้วเขียนสรุปให้ได้ว่า ในตะกร้าแต่ละใบนั้นผู้เขียนมีวัตถุประสงค์อะไร ทำอะไร อย่างไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ได้ผลอย่างไร นักศึกษามีข้อคิดเห็นอย่างไร

ขั้นดูแล/เก็บเกี่ยว : แก้ปัญหา/พัฒนา รดน้ำ

นี่คือวิธีการดูแล บำรุงรักษาต้นผักของฉัน : หาช่องว่างขององค์ความรู้ (gap of knowledge) การอ่าน/ค้นคว้าวิจัยที่เคยศึกษามาก่อนในประเด็นหรือหัวข้อที่นักศึกษาสนใจ จะทำให้เรารู้สถานภาพของความรู้ว่าตอนนี้อยู่ตรงไหน แล้วเราจะทำอะไรต่อจากงานปัจจุบันได้หรือไม่ ? แล้วนำข้อสรุปเหล่านี้มาพิจารณาว่า มีสิ่งใดที่ทำแล้ว สิ่งใดที่ยังไม่ได้ทำ หรือทำแล้วแต่เพิ่มเติมได้ เป็นแนวทางที่เราสนใจที่ทำการศึกษาตาม

หากมีข้อสมมติฐานก็สามารถจะนำเสนอได้ ส่วนใหญ่ข้อสมมติฐานจะพัฒนาขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรม ข้อสมมติฐานเปรียบเสมือนกับเทียนส่องทางที่จะทำให้รู้ว่าจะค้นคว้าวิจัยอย่างไร? เพื่อแสวงหาคำตอบเรื่องอะไร?

แล้ว..จะทำ
อย่างไรดี?

คิดหัวข้อ และทบทวน วรรณกรรม

เราควรจะกลับไปทบทวนความรู้เดิมที่เรียนมาทั้งหมด (ที่ยังไม่ได้โยนทิ้งไป) โดยเฉพาะวิชาโบราณคดีปฏิบัติและการวิจัยทางโบราณคดีว่ามีวิธีรวบรวมความรู้หรือวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร เราจะเลือกวิธีใดในการรวบรวมข้อมูลสำหรับตอบปัญหาวิจัยของเรา เช่น หากเราสนใจความสัมพันธ์ของชุมชน อาจจะดูที่เทคโนโลยีการทำภาชนะดินเผา วิธีการวิเคราะห์อาจจะดูจากรูปแบบและการวิเคราะห์ด้วยวิธีศิลปาธรรรณนา เป็นต้น

การเลือกเทคนิควิธีการวิเคราะห์นั้นขึ้นอยู่กับปัญหาและตัวอย่างที่นักศึกษาสอนใจเป็นสำคัญ และความรู้จากวิชาโบราณคดีเบื้องต้น การสำรวจทางโบราณคดี การขุดค้นทางโบราณคดี และการวิเคราะห์และการตีความทางโบราณคดี และรายวิชาที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ เช่น วิทยาการกระดูกมนุษย์ ธรณีโบราณคดี ฯลฯ ล้วนเป็นพื้นฐานของกระบวนการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์ทางโบราณคดี การอ่านงานวิจัย สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และบทความทางวิชาการจะช่วยให้เราพอทราบว่าเราจะใช้วิธีการวิเคราะห์แบบไหนที่เหมาะสมกับงานของเรา

สารนิพนธ์นี้มีประโยชน์อย่างไร?

“ต้อง ตอบ ให้ได้”

สิ่งสำคัญหนึ่งที่นักศึกษาคควรคิดและตอบให้ได้เมื่อจะเลือกหัวข้อหรือเขียนโครงร่างสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ คือมีประโยชน์อย่างไรต่อสาธารณชนหรือแวดวงวิชาชีพ หากเราไม่รู้ประโยชน์เราก็จะไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการศึกษา จะทำให้เกิดติดขัดระหว่างการเขียนหรือค้นคว้า เพราะไม่มีเข็มทิศนำทางที่ดี การเลือกหัวข้อ อย่างน้อยก็ต้องตอบคำถามในใจได้ว่า “สารนิพนธ์นี้มีประโยชน์อะไรบ้าง?” เช่นสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือตอบคำถามในเรื่องที่เป็นข้อโต้แย้งทางวิชาการ เป็นต้น

ลงมือเขียน อย่างล่งเล!

เมื่อเกิดความมั่นใจว่า หัวข้อที่จะทำนั้นผ่านการคิดมาอย่างดีแล้ว ได้ลองคิดและร่างความคิดของตัวเองแล้ว อย่าลังเลที่จะจับปากกาแล้วเขียนความคิดเห็นขณะที่ความคิดกำลังพุ่ง ลองมองข้ามเรื่องสำนวนภาษาหรือความถูกต้องของประโยคไปก่อน เมื่อเขียนอย่างที่คุณคิดเสร็จแล้ว ให้อ่านทบทวนซ้ำ ชำนาญ ชื่น เข้ามาลองกลับมาอ่านอีกครั้ง แล้วค่อยๆ เกลาสำนวนที่เป็นภาษาพูดออก เช่น เราสนใจเรื่องเจตีย์สมัยล้านนามาก เพราะสามารถจะบอกถึงยุคสมัย แต่พอปรับเป็นภาษาเขียน คือ รูปแบบของเจตีย์ล้านนามีคุณประโยชน์ในการบอกยุคสมัย

Trick : อย่าให้ความคิดที่แสนวิเศษ ณ ช่วงหนึ่งหลุดลอยไป เพราะไม่ลงมือเขียน

RESEARCH

โครงร่างของสารนิพนธ์ (ตัวอย่าง-สำหรับคนที่เรียนวิชาวิจัย)

หัวข้อวิจัย / ประเด็น
ที่มาและความสำคัญของปัญหา
ทบทวนวรรณกรรม
วิธีการศึกษา
วิเคราะห์และสังเคราะห์
อภิปรายและสรุปผล

Thesis Outline

ตัวอย่าง-สำหรับคนที่เขียนสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์

๑. ชื่อเรื่อง

๒. บทนำ: โครงร่างของสารนิพนธ์

- ที่มาและความสำคัญของปัญหา
- วัตถุประสงค์
- ขอบเขตของการศึกษา
- วิธีการศึกษา

๓. บทที่ ๑: ทบทวนวรรณกรรม

- การศึกษาที่ผ่านมา

แนวคิด (ถ้าใครมีแนวคิด เช่นชาติพันธุ์วรรณนาทางโบราณคดี

การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม)

เทคนิควิธี (ถ้าใครทำหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับเทคนิค/การวิเคราะห์ เช่นการวิเคราะห์ด้วยวิธีศิลปาโบราณ การวิเคราะห์เครื่องมือหิน การวิเคราะห์ทางเคมี การวิเคราะห์โครงกระดูกคน-กระดูกสัตว์)

งานวิจัยที่ผ่านมาในพื้นที่ (เช่นทวารวดีที่ลพบุรี ใครบ้างที่ศึกษา เขาทำอะไร ที่ไหน อย่างไร)

๔. บทที่ ๒ ข้อมูลที่เราศึกษา

เช่นแหล่งโบราณคดี ภาชนะดินเผา ฯลฯ

๕. บทที่ ๓ วิธีการศึกษาหรือรวบรวมข้อมูล

เช่นการออกสำรวจเอง เราจะเก็บข้อมูลอย่างไร เราจะวิเคราะห์โบราณวัตถุแต่ละประเภทอย่างไร

๖. บทที่ ๔ บทวิเคราะห์และประมวลผล

เช่นการทำตารางจัดจำแนกประเภทโบราณวัตถุ แล้วนำผลการวิเคราะห์ จัดจำแนก มารวมกันเพื่อประมวลผล

๗. บทที่ ๕ สรุปผลการศึกษา

พยายามเอาผลวิเคราะห์มาตอบวัตถุประสงค์ว่าตอบได้หรือไม่ เพราะอะไร ตอบไม่ได้ก็ไม่ใช่ไร แต่เราจำเป็นต้องบอกว่าเป็นเพราะเหตุจึ่งตอบไม่ได้ และข้อเสนอแนะในกรณีที่เราไม่ได้ทำเราจะเสนอให้ กับคนอื่นทำให้อ่านได้อย่างไร

๘. บรรณานุกรม

เลือกแบบของบรรณานุกรมตามความถนัดของนักศึกษา หรือข้อกำหนดของสถาบัน

๙. ภาคผนวก

เป็นข้อมูลหรือรูปภาพ หากมีจำนวนมาก นักศึกษาต้องการเผยแพร่เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการตรวจสอบและการต่อยอดสำหรับผู้สนใจประเด็นในอนาคต

หัวข้อเหล่านี้ปรับเปลี่ยนได้ตามหัวข้อของแต่ละคน เราอาจจะไม่มีที่บทก็ได้ หรือจะมีเพียงบทเดียวก็ไม่ใช่ไร

เคล็ดลับในการเขียน

รู้ไว้ “ไม่มีใครรู้ในสิ่งที่เราทำได้ดีเท่ากับเราเอง”
จงเชื่อมั่นว่า

“เราทำได้...และเราจะทำได้จริงๆ”

... **ลงมือทำทุกวัน** “อย่ามัวแต่อ่าน หรือคิด แต่ให้เขียน” เขียนไปก่อนด้วยภาษาของเราที่ไม่ผิด

... **อย่าท้อ** ให้เขียนอย่างที่เราคิด แล้วค่อยๆ ปรับแก้ และแก้ที่หลัง

... **มั่นใจ** ต้องคิดอยู่เสมอว่าเรากำลังเขียนเรื่องที่คนอื่นไม่รู้ (โดยเฉพาะอาจารย์ อย่าคิดว่าอาจารย์รู้แล้ว จึงเขียนย่อ ให้เดาหรือคิดเอง) จึงต้องอธิบายให้ละเอียด เขียนด้วยภาษาที่ง่ายและชัดเจน

... **อย่าเสียกำลังใจ** เป็นเรื่องปกติที่ต้องแก้ไขต้นฉบับอยู่บ่อยครั้ง คิดเสมอว่า การได้รับความเห็นจากอาจารย์ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้และการยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น จะทำให้งานเขียนของเราดีขึ้น ท่องไว้ๆ เรากำลังได้รับการขัดเกลาความคิด ภาษาสำนวน และความถูกต้องทางวิชาการที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา

... **ส่งต่อความภาคภูมิใจ** เราอยากฝากอะไรไว้ให้น้องๆ ว่าเราได้ทำอะไรเกี่ยวข้องกับงานโบราณคดีบ้าง สัปดาห์ที่เรียนมาก็น่าจะมีอะไรดีฝากไว้ให้คนรุ่นหลังและเป็นความภาคภูมิใจของเราเองด้วย

การทำงานกับอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการเรียนจนกระทั่งการเขียนสารนิพนธ์ สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือการรู้จักทำงานร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา โดยเฉพาะที่ปรึกษาสารนิพนธ์ อาจารย์แต่ละคนมีวิธีการทำงานกับนักศึกษาแตกต่างกัน สำหรับผู้เขียนคิดว่าความพยายามจะต้องมาจากทั้งสองฝ่าย คือทั้งอาจารย์และนักศึกษา

ก่อนทำงานเราควรจะต้องมีความรู้พื้นฐานมาบ้างแล้วว่าอาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละคนเป็นอย่างไร จากประสบการณ์ของนักศึกษาเอง หรือจากรุ่นพี่ที่บอกต่อกันมาเป็นธรรมเนียม

ดังนั้น เราเองก็ต้องเตรียมพร้อมที่จะช่วยตัวเองด้วย ข้อคิดที่ผู้เขียนอยากฝากไว้คือ

๑. ควรมีการวางแผนร่วมกับอาจารย์ว่าจะมีตารางเวลาในการทำงานหรือเขียนงานอย่างไร และพยายามรักษา deadline ให้ได้

๒. ควรตกลงกับอาจารย์ที่ปรึกษาว่าจะส่งงานในลักษณะใด เช่นอาจารย์บางคนต้องการอ่านทั้งหมดแล้วแก้ไขใหญ่หนเดียว บางคนก็จะให้ส่งทีละบทและแก้ไขไประหว่างเทอม

๓. มีความสม่ำเสมอในการรายงานความก้าวหน้าให้กับอาจารย์ไม่ว่างานจะเป็นไปตามแผนหรือไม่ อย่างน้อยเดือนละครั้งทางอีเมล หรือเข้าพบอาจารย์ก็ได้

แต่ควรจะต้องมีการนัดหมายก่อน เพราะอาจารย์แต่ละท่านก็มีธุระและงานประจำที่จะต้องทำ หากนัดหมายล่วงหน้าเราก็จะมั่นใจได้ว่าพบกับอาจารย์แน่นอน

๔. ระหว่างการเขียนงานหากติดขัดและเขียนไม่ได้ หรือวิเคราะห์ข้อมูลไม่ได้ก็ควรจะไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา

๕. ก่อนส่งงานควรเขียนให้เรียบร้อยก่อน อย่าส่งแบบที่ไม่มีการตรวจพิสูจน์คำสะกด หรือไม่เรียบเรียงคำพูดให้อ่านได้ง่าย อย่าพยายามตัดแปะ เพราะคำพูดจะกระโดดไปกระโดดมา แต่เขียนตามความคิดของเราก่อน แล้วก็อ่านใหม่พร้อมกับแก้ไขให้ดูสละสลวย เมื่อทำได้บทหนึ่ง ทุกอย่างก็จะง่ายขึ้นเรื่อยๆ

๖. หากอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ทำหน้าที่ ขอให้นักศึกษาจับกลุ่มและช่วยกันอ่านและแสดงความคิดเห็นให้กันและกัน เพราะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้เราเขียนได้ โดยการสร้าง community ของเราขึ้นมาเอง

๗. อีกอย่างที่เราสามารถจะทำได้คือการบันทึกการพบปะกับอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ วันที่ จำนวนครั้ง เรื่องที่พบ การแก้ไข เพราะนี่คือสิทธิของเราและสามารถจะทำบันทึกถึงหัวหน้าภาควิชาได้ หากเราคิดว่าอาจารย์ไม่ได้ทำหน้าที่ของตัวเอง และเราไม่ได้รับความยุติธรรม

๘. การเขียนงานร่างที่หนึ่งของทั้งเล่มควรเสร็จประมาณสองเดือน หรือช้าที่สุดประมาณหนึ่งเดือน

ก่อนกำหนดส่ง และใช้เวลาอาจารย์อ่านอย่างน้อยหนึ่ง-สองอาทิตย์ แก้อีกครั้งแล้วขอสอบภายในกำหนดเวลาได้ทันก่อนออกฝึกภาคสนามประจำปี การจบเร็ว เราก็สามารถจะไปทำอย่างอื่นได้ทัน ไม่ว่าจะเป็นการสมัครเรียนต่อ หรือเริ่มหางานทำ

๙. มีปัญหาอะไรควรจะไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นปี หรืออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ หรืออาจารย์ที่เราคุยด้วยได้ อย่าอยู่โดดลำพัง เพราะจะทำให้เรารู้สึกแย่กับตัวเอง บางคนเกิดอาการซึมเศร้า ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง และเกิด writing block ซึ่งเป็นเรื่องปกติของการเขียนสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ วิธีแก้คืออ่านหนังสือให้มากดูว่าคนอื่นเขาเขียนหนังสืออย่างไร จะช่วยเราได้มาก หรือออกไปข้างนอกพบกับเพื่อนแล้วแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

๑๐. เมื่อประสบปัญหาคิดไม่ออก เขียนไม่ได้ ควรจะติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษากันที่ ขอความช่วยเหลือซักถามจากอาจารย์ได้

การเตรียมนำเสนอปากเปล่า (Oral Presentation)

การเตรียมนำเสนอแบบปากเปล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของการสอบก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา หากนักศึกษาเขียนสารนิพนธ์เสร็จก่อนการสอบ การเตรียมนำเสนอก็ไม่ใช่ว่าจะเรื่องยาก เพราะมีข้อมูลสำหรับการนำเสนอหมดแล้ว เพียงแต่จะต้องจัดลำดับการนำเสนอให้กระชับ เข้าใจง่ายสำหรับคณะกรรมการสอบ นักศึกษา หรือผู้สนใจเข้าร่วมฟังการนำเสนอ

๑. ใช้ตัวอักษรที่อ่านง่าย ขนาดใหญ่ เพื่อให้สามารถมองเห็นได้ในระยะ ๕ เมตร ใช้สีเรียบ ไม่ควรมีภาพการ์ตูนที่แย่งความสนใจจากเนื้อหาหลักของการพูด

๒. บอกประเด็นว่าจะลำดับหัวข้อการนำเสนออย่างไร

๓. ขนาดตัวหนังสือของหัวข้อควรจะใหญ่ และประเด็นย่อยควรมีขนาดใหญ่ ทำเป็น bullet แทนการเขียนแบบความเรียงที่มีตัวหนังสือแน่นทั้งหน้า

๔. หากมีเวลาในการนำเสนอ ๑๐ นาที การเตรียมสไลด์อาจจะประมาณ ๑๐-๑๕-๒๐ สไลด์ ไม่ควรเกินกว่านี้ ไม่จั้นเราจะใช้เวลาพูดนานเกินกำหนดเวลา ถ้าเราพูดเกินเวลาจะส่งผลกระทบต่อเพื่อนที่จะพูดถัดไป ดังนั้นจำเป็นต้องฝึกการพูดให้ตรงเวลา

๕. สารควรมีลำดับ ดังนี้

หัวข้อ ทำไมจึงสนใจทำเรื่องนี้มีที่มาอย่างไร

บททวนวรรณกรรม การค้นคว้าที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

วิธีการศึกษา รวบรวมความรู้อย่างไร

ข้อมูลที่ศึกษา จำนวนทั้งหมด จัดจำแนกและวิเคราะห์

ข้อมูล

สังเคราะห์และอภิปรายผล ว่าตอบวัตถุประสงค์ได้หรือไม่

ไม่ได้ เพราะอะไร

สรุป

๖. ควรเขียนว่าจะพูดอะไรในแต่ละสไลด์ แล้วซ้อมพูดจนกระทั่งเหมือนกับการพูดปากเปล่า โดยไม่ต้องมีบท

๗. พูดให้ชัดเจน มองหน้าคนที่ร่วมฟัง พร้อมซ้อมจับเวลาพูดให้จบก่อนเวลาหรือตรงเวลาเป็นสิ่งที่สำคัญมาก

๘. ต้องตระหนักอยู่เสมอว่าไม่มีใครรู้เท่ากับเรา จงเชื่อมั่นในการนำเสนอด้วยความมั่นใจ

๙. เมื่อได้รับคำถาม ตั้งสติแล้วตอบ หากตอบไม่ได้ก็บอกว่าไม่ได้ทำในส่วนนั้นและจะไปพิจารณาแก้ไขต่อ พร้อมกับขอบคุณคนที่ให้ความเห็นหรือตั้งคำถามกับงานของเรา ต้องตระหนักอยู่เสมอว่า หากงานของเราน่าสนใจ จะมีคนอยากสอบถามจำนวนมาก คำถามเหล่านี้จะช่วยทำให้เกิดการพัฒนางานของตัวเองให้ดียิ่งขึ้น

เตรียมความ พร้อมสำหรับ โลกอนาคตแบบ **NEW NORMAL**

“ไม่ว่าเราจะชอบหรือไม่ แต่นักศึกษาปัจจุบันจำเป็นต้อง
ตระหนักรู้ถึงสถานการณ์ความเป็นไปของโลก เพื่อจะได้เตรียม
ตัวสำหรับการเผชิญโลกแห่งความเป็นจริงในการทำงาน หรือ
เรียนหนังสือต่อทั้งสถาบันในประเทศ และต่างประเทศ”

ทักษะอนาคต ของบัณฑิต

“

โลกของการทำงานในปัจจุบัน นักศึกษาจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมที่มากกว่า
ความรู้ทางวิชาการและทักษะในทางวิชาชีพ แต่ต้องพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ ด้วยเพื่อ
สามารถเพิ่มโอกาสในการหางานที่เหมาะสมกับความสามารถของนักศึกษา ทักษะมี
ความมากมาย แต่ผู้เขียนขอแนะนำหลักๆ ดังนี้”

”

๑. **ทักษะเกี่ยวกับข้อมูล (Data skills)** การทำงานวิจัย เป็นกระบวนการของการทำสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ที่ช่วยฝึกทักษะการ ค้นหาข้อมูล วิเคราะห์ ประมวล และสังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญมากสำหรับยุคดิจิทัล ไม่เฉพาะเส้นทางอาชีพด้านวิชาการ แต่งานด้านต่างๆ ก็ต้องการข้อมูลเพื่อประกอบเนื้อหาสำหรับการตัดสินใจ วางแผน จัดทำสื่อออนไลน์ การตลาด การออกแบบผลิตภัณฑ์ การสร้างสรรคงาน ฯลฯ

๒. **ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ (Computer skills)** เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกปัจจุบัน เพราะการติดต่อสื่อสารล้วนจำเป็นต้องรู้จักการใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมต่างๆ ยิ่งนักศึกษามีความรู้การใช้โปรแกรมหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นโปรแกรมพื้นฐาน หรือ โปรแกรมอื่นๆ จะเป็นประโยชน์สำหรับการทำงานในอนาคต เช่น MICROSOFT WORD, EXCEL, POWERPOINT, MICROSOFT ACCESS โปรแกรมที่ทำกราฟฟิค เช่น ADOBE ILLUSTRATOR, ADOBE PHOTOSHOP, ADOBE INDESIGN, ADOBE FLASH โปรแกรมการทำเว็บไซต์ เช่น SKETCH APP, ADOBE XD CC, ADOBE PHOTOSHOP CC

๓. **ความคิดสร้างสรรค์ (Creativities)** เป็นทักษะที่สำคัญของบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นลักษณะพึงประสงค์ขององค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องการคนทำงานที่มีความคิดสร้างสรรค์ ไม่ยึดติดอยู่กับสิ่งที่เคยทำประจำ สามารถคิดค้นหรือออกแบบงานหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ตามการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันได้

๔. **การมองโลกในแง่บวก (Positive Thinking)** เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์โดยทั่วไป เพราะทำให้มองโลก มองปัญหาในเชิงบวกว่าจะแก้ไขอย่างไร ไม่หดหู่สิ้นหวัง แต่พยายามหาทางแก้ไข ซึ่งจะทำให้เกิดการค้นพบอะไรใหม่ๆ ได้จากการมองโลกในแง่ดี ที่พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส

๕. **การมีทักษะในทางสังคม (Soft Skills)** ที่ช่วยทำให้สามารถปรับตัวกับคนที่ทำงานร่วมกัน และสถานที่ทำงาน เช่นมีความยืดหยุ่น ปรับตัวง่าย การทำงานเป็นทีม ไม่เห็นแก่ตัว

การเตรียมตัวศึกษาต่อ

เมื่อขึ้นชั้นปีสี่ หรือจบปริญญาโทแล้ว มีนักศึกษาจำนวนหนึ่งที่อยากศึกษาต่อต่างประเทศ จึงอยากจะแนะนำไว้ ณ ที่นี้เลย เพื่อจะได้เตรียมตัวไว้ล่วงหน้าไม่ให้กระชั้นเกินไป ดังนี้

๑. **ควรจะทราบก่อนล่วงหน้าว่าอยากจะทำด้านไหน** ที่ไหน เช่น มหาวิทยาลัยอะไร จากนั้นควรจะทำการค้นคว้าก่อนเพื่อให้ทราบว่าแต่ละมหาวิทยาลัยต้องการอะไรบ้าง เช่น ผลสอบภาษาอังกฤษ เกรดเฉลี่ยขั้นต่ำ การเขียนใบสมัคร ชีวิตความเป็นอยู่

๒. **หากมีเทศกาลแนะนำที่เรียนต่างประเทศพร้อมทุน** ก็อาจจะลองเข้าไปดูก่อน เพื่อจะได้มีเวลาในการเตรียมตัว

๓. **ระหว่างการเรียนจะต้องรู้ความสนใจของตัวเอง** และตอบคำถามว่าเราอยากทำอะไร เป็นอะไรในอนาคต เช่นอยากเป็นอาจารย์หรือนักวิจัย การเลือกมหาวิทยาลัยสำคัญมาก ทั้งนี้ ถ้าได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัย top ten จะทำให้เกิดเครือข่ายทางวิชาการในอนาคต เพราะเพื่อนๆที่เข้ามาเรียนมักจะได้งานในสถาบันการศึกษาเช่นกัน แต่ถ้าไปเรียนเพื่อให้มีประสบการณ์ชีวิต การเลือกมหาวิทยาลัยก็จะเป็นอีกแบบ

๔. **ควรทำกิจกรรมที่เพิ่มพูนทักษะทางสังคมและชีวิต** ที่สามารถจะนำไปใช้ในประวัติได้

๕. **ควรอาสาทำงานวิจัยกับคณาจารย์หรือนักวิจัย** หากต้องการพัฒนาในเส้นทางสายอาชีพ เพื่อจะได้ฝึกหัดประสบการณ์ในการทำงานจริง ถ้าได้ไปต่างประเทศ หรือนักวิชาการต่างประเทศได้ยิ่งดี เพราะเขาสามารถจะช่วยเขียนจดหมายแนะนำให้ได้ และสามารถใส่ในประวัติได้

๖. **ฝึกการพูด ฟัง อ่าน เขียนภาษาอังกฤษ** เพื่อเตรียมไว้สำหรับการสอบภาษา และการเขียนใบสมัครเรียน

๗. **ปรึกษาคณาจารย์ที่จบการศึกษาจากต่างประเทศ** กรณีที่นักศึกษามีความสนใจเฉพาะ และด้านวิชาการ

๘. **หมั่นสำรวจว่ามีแหล่งทุน และข้อกำหนดอะไรบ้าง** เช่นทุนการศึกษา ด้านโบราณคดีมีจำนวนมากที่ประกาศออกมาในแต่ละปี ควรศึกษาไว้ก่อน เพื่อจะได้เตรียมตัวล่วงหน้า

๙. **เมื่อจบการศึกษา** ควรออกไปทำงานจริงก่อนประมาณหนึ่งหรือสองปี เพื่อให้ทราบว่าต้องการทำอะไรในอนาคต หากต้องการทำงานสายอาชีพโบราณคดี ก็จะได้ทราบว่าสนใจเรื่องใด การเขียนใบสมัครจะมีน้ำหนักมากขึ้น หากมีประสบการณ์การทำงาน และการเขียนบทความทางวิชาการ เพราะการไปเรียนต่างประเทศ นักศึกษาจำเป็นต้องมีความเป็นอิสระชน สามารถคิด ค้นคว้าด้วยตัวเองได้

๑๐. **จดหมายแนะนำ** เป็นสิ่งที่สำคัญมากอาจารย์ควรจะต้องรู้จักนักศึกษาเป็นอย่างดี และหากอาจารย์จบการศึกษาต่างประเทศ มีผลงานทางวิชาการที่เป็นที่รู้จักในต่างประเทศ จะช่วยให้มีความเป็นไปได้ในการเข้าเรียน (นอกเหนือจากคะแนนภาษาอังกฤษ)

๑๑. **หลักการเขียนใบสมัคร** ส่วนหนึ่งจะถามว่าหากทำวิทยานิพนธ์จะทำเรื่องอะไร อย่างน้อยเราต้องมีหัวข้อ สมัย พื้นที่ที่เราสนใจ และสามารถอธิบายได้ว่าทำไมต้องการวิจัยเรื่องนี้ การเขียนร่างหัวข้อวิจัยกว้างๆ นี้ อาจจะเปลี่ยนภายหลังได้ หลักที่สำคัญสำหรับการเขียน คือ จะต้องเป็นประเด็นร่วมสมัยของสาขาวิชา ต้องเชื่อมโยงให้เห็นว่ากรณีศึกษาจากประเทศไทยจะช่วยตอบโจทย์ทางวิชาการในภายใต้อย่างไร เช่นประเด็นเรื่องกำเนิดของรัฐในประเทศไทย มีคุณูปการสำหรับวงการโบราณคดีในเรื่องของพัฒนาการของรัฐในป่าเขตร้อนที่นำไปใช้ศึกษาเปรียบเทียบกับมีความเหมือนหรือต่างจากภูมิภาคอื่นอย่างไร คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านนี้ก็อาจจะสนใจรับเข้าเรียน

๑๒. **นักศึกษาควรเข้าไปค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติคณาจารย์** งานวิจัยของคณาจารย์ จุดเด่นของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งว่ามีใครที่เราอยากเรียนด้วย แล้วค้นหาชื่อจากเว็บของภาควิชา หรือคณะ

๑๓. **การเรียนต่อไม่จำเป็นต้องเป็นคนฉลาดเหนือมนุษย์** แต่ควรเป็นคนทำงานหนัก มีความพากเพียรพยายาม อุทิศเวลา อดทน และไม่กลัวความลำบาก สามารถจะยอมรับความล้มเหลวของตนเองได้ และไม่ย่อท้อ

ข้อแนะนำสำหรับการเตรียมตัวทำงาน มีดังนี้

๑. เตรียมประวัติส่วนตัว ที่เขียนเกี่ยวกับการศึกษา ความสนใจ และประสบการณ์

๒. ควรศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับที่ทำงานว่า งานที่ทำเป็นอย่างไร สภาพแวดล้อมการทำงาน เงินเดือน สวัสดิการ และโอกาสก้าวหน้าในสายงานเป็นอย่างไร

๓. ถ้าเพิ่งจบใหม่ ไม่มีทักษะอะไร เช่น ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ กราฟ/พีค ออกแบบ ฯลฯ ไม่ควรจะต้องตั้งเงินเดือนสูงเกินไป เพราะอาจจะทำให้เขาตัดชื่อเราออกก่อนที่จะสัมภาษณ์ ถ้าเราทำงานได้ดี เงินเดือนก็จะได้รับการปรับไปตามคุณภาพและความสามารถ แต่ถ้าที่ทำงานใดเอาเปรียบและไม่ได้ประเมินการทำงานตามศักยภาพ เราก็มีสิทธิ์ที่จะลาออกและไปหางานใหม่ที่เหมาะสมได้

๔. ต้องฝึกหัดตัวเองให้เป็นคนที่ยืดหยุ่น พร้อมที่จะเรียนรู้อะไรใหม่ มองโลกในแง่บวก และที่สำคัญ ต้องมีความอดทน การทำงานจริงนั้นจะไม่มีใครมาสอนงานให้กับเรา บางแห่งเขาอาจจะคาดหวังว่าเราเข้ามาทำงานแล้วสามารถจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเลย

๕. เมื่อเริ่มต้นทำงาน พยายามเรียนรู้งาน สะสม

ประสบการณ์เพื่อจะได้พัฒนาตัวเอง การเปลี่ยนงานเป็นเรื่องที่ปกติ ดังนั้นการทำงานแต่ละแห่งเป็นสถานที่ฝึกฝนตนเองให้มีทักษะการทำงาน

๖. หากมีปัญหาในการทำงาน เราอาจจะปรึกษารุ่นพี่ เพื่อนที่ทำงานที่ไว้วางใจได้ หรืออาจารย์ เพราะอาจารย์ทุกคนยินดีที่จะให้ข้อแนะนำ

การเตรียมตัวทำงาน

ผู้เขียนหวังว่าข้อเขียนข้างต้นคงช่วยให้เรามีกำลังใจบ้างไม่มากก็น้อย
ผู้เขียนขอมอบสิ่งที่เป็นกำลังใจให้กับผู้เขียนตอนที่เรียนปริญญาเอกที่
มหาวิทยาลัยมิชิแกน แอนอาร์เบอร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา จากอาจารย์
ปฐมฤกษ์ เกตุทัต อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ภาควิชาโบราณคดีตอนปี
สี่ของผู้เขียน

**“YOU CAN BE ANYTHING YOU WISH.
YOU CAN HAVE EVERYTHING YOU NEED.
ONLY IF, YOU CARE NOTHING BUT YOUR
“GOAL ! ”.”**

GO FOR IT !!!

คำศัพท์เฉพาะที่ควรรู้

สารนิพนธ์ (Independent Study) การค้นคว้าด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับ สาขาวิชา ได้มาจากการตั้งประเด็นคำถาม มีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผลว่าตอบ คำถามที่สนใจ ความเข้มข้นของการค้นคว้าจะน้อยกว่าวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์สำหรับ ปริญญาโท ส่วนใหญ่ให้น้ำหนักการเรียนในระบบมากกว่าการวิจัย จำนวนรายวิชาที่จะต้อง เรียนมากกว่านักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ (Thesis) การค้นคว้าวิจัยด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนการศึกษาตาม กระบวนการวิจัย ตั้งแต่การตั้งคำถาม ทบทวนวรรณกรรม รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความ

กรอบคิดทฤษฎี (Theoretical Framework) หลักคิดที่ใช้ทฤษฎีที่สนใจในสาขาเป็นพื้นฐานในการออกแบบงานวิจัย ตั้งแต่รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความข้อมูล ถ้าจะอธิบายให้ง่าย กรอบคิดทฤษฎีเปรียบเสมือนกับแสงสว่างของตะเกียงที่ช่วยทำให้เราสามารถจะเห็นเส้นทาง ภายในถ้ำที่มีมืดมิดได้ โดยไม่ออกนอกเส้นทางและสามารถจะเดินออกทะเลปากถ้ำที่มีแสงสว่างได้โดยไม่หลงทาง

การวิเคราะห์ (Analysis) การนำข้อมูลดิบที่ได้จากการรวบรวมทั้งจากเอกสาร และภาคสนาม มาจัดจำแนกหมวดหมู่ของข้อมูล หากมีข้อมูลเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลขเป็นจำนวนมาก ก็อาจจะวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสถิติ นำเสนอด้วยรูปแบบของแผนภูมิสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ลวดลายบนภาชนะดินเผาที่เคลือบ อาจจะต้องเปรียบเทียบกับของสะสมในพิพิธภัณฑ์ ภาพถ่าย หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจะทำให้ทราบรายละเอียดของที่มา อายุสมัย หรือ ตรวจสอบด้วยเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นการนำข้อมูลต่างๆ ที่แยกวิเคราะห์มาประมวลรวมกัน เช่น หากนักศึกษาวิเคราะห์โบราณวัตถุประเภท ภาชนะดินเผา เครื่องมือหินขัด เครื่องมือโลหะ ประติมากรรม นักศึกษาจะต้องจำแนกคุณสมบัติหรือตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถาม เช่น ขนาด วัสดุ เทคโนโลยี รูปแบบ ฯลฯ เมื่อแยกวิเคราะห์แล้ว ก็จำเป็นต้องสังเคราะห์ผลของการวิเคราะห์ที่ได้มาว่า บอกอะไรบ้าง เช่น ความหลากหลายของขนาดเทคโนโลยี รูปแบบ ซึ่งจะนำผลเหล่านี้มาใช้ในการอภิปรายผลต่อไป

การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการอธิบายผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ว่าสามารถจะตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยหรือไม่ เพราะเหตุใด เช่น เมื่อนำชิ้นส่วนฟันไปสกัดดีเอ็นเอพบว่า ไม่สามารถ สกัดออกมาได้ ก็จำเป็นต้องอภิปรายว่า ทำไมตัวอย่างฟันนี้จึงมีปัญหา เพราะ คุณภาพ ความสมบูรณ์ของฟัน หรือว่ามีการปนเปื้อนจากการจับของคนปัจจุบัน ขณะที่เก็บชิ้นส่วนในภาคสนาม เป็นต้น

เอกสารแนะนำ

กรมศิลปากร, ๒๕๕๑. **คู่มือการปฏิบัติงานทางโบราณคดี**. สำนัก
โบราณคดี กรมศิลปากร, กรุงเทพฯ. ๑๔๐ หน้า. (พื้นฐานการ
ทำงานทางโบราณคดี ช่วยเป็นแนวทางสำหรับการเขียนวิธีการ
ศึกษา)

กาญจนา แก้วเทพ, ๒๕๖๐. **การวิจัย: จากจุดเริ่มต้นจนถึงจุด
สุดท้าย**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, กรุงเทพฯ. ๑๒๘
หน้า. (งานวิจัยย่อยง่ายเขียนจากประสบการณ์ อ่านง่าย)

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ๒๕๔๙. **การคิดเชิงวิเคราะห์**. ซีเอ็ด
ยูเคชั่น, กรุงเทพฯ. ๑๖๗ หน้า. พิมพ์ครั้งที่ ๖ (แนะนำทักษะการ
คิดเชิงวิเคราะห์ ซึ่งสำคัญมากต่อการเขียนทบทวนวรรณกรรม
วิเคราะห์และอภิปรายผล อ่านง่าย)

จรัญ จันทลักษณ์ และกษิต อื้อเขียวชาญกิจ, ๒๕๔๘. **คัมภีร์
การวิจัยและการเผยแพร่สู่นานาชาติ**. สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย, กรุงเทพฯ. ๒๖๒ หน้า. (ระเบียบวิธีการวิจัย)

จำเนียร จวงตระกูล, ๒๕๕๕. **เรียนปริญญาเอกอย่างไรให้สำเร็จ
ตามเป้าหมาย**. สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพฯ. ๓๐๗ หน้า. (เคล็ดลับในการเรียนให้จบ ข้อเขียนเป็น
แนวทางที่ใช้ได้ทุกระดับการศึกษา)

นิศา ชูโต, ๒๕๕๑. **การวิจัยเชิงคุณภาพ**. พรินโพร, กรุงเทพฯ.
๒๘๒ หน้า. พิมพ์ครั้งที่ ๔. (แนะนำการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการ

รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ)

ปรีชา กาญจนาคม, ๒๕๓๘. **การวิจัยทางโบราณคดี**. โอเดียนสแควร์,
กรุงเทพฯ. หน้า ๑๗๙. (แนะนำกระบวนการวิจัยทางโบราณคดี และ
การเขียนรายงานทางโบราณคดี)

ปรีชา กาญจนาคม, ๒๕๕๖. **โบราณคดีเบื้องต้น**. โอเดียนสแควร์,
กรุงเทพฯ. หน้า ๑๒๐. พิมพ์ครั้งที่ ๒. (แนะนำพื้นฐานโบราณคดี เพื่อ
ให้นักศึกษาได้ค้นหาหัวข้อที่สนใจในประเด็นใดของโบราณคดี)

พกจูฮวัน (เขียน) ภักทรา จิตต์เกษม (แปล), ๒๕๖๒. **ทุกอย่างในชีวิต
เริ่มจากความคิดที่เป็นระเบียบ**. อมรินทร์ฮาวทู, กรุงเทพฯ. ๒๓๔ หน้า.
พิมพ์ครั้งที่ ๓. (แนะนำการจัดระเบียบความคิด มีประโยชน์มากสำหรับ
การจัดประเด็นของการทบทวนวรรณกรรมอ่านง่าย)

สุภางค์ จันทวานิช, ๒๕๕๓. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. ๓๐๗ หน้า. พิมพ์ครั้งที่ ๑๘.
(แนะนำวิธีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ)

Peters, R. L., ๑๙๙๒. **Getting What You Came For**. The
Noonday Press, New York. ๓๘๖ p.

(แนะนำการเขียนวิทยานิพนธ์ และการเตรียมใจระหว่างการเรียน ทำ
อย่างไรให้เรียนจบ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโทและเอก แต่
ปริญญาตรีก็สามารถอ่านได้)

CREDITS

สารนิพนธ์ ไม่ยาก อย่างที่ คิด

เริ่มเขียนครั้งแรกที่ ๑ วันพุธที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐

ปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปรับแก้ไขครั้งที่ ๒ วันเสาร์ที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

กรุงเทพฯ

ปรับแก้ไขครั้งที่ ๓ วันพฤหัสบดีที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

Chicago, USA

ปรับแก้ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๔ กรุงเทพฯ

ช่วงโควิดระบาด

โครงการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการศึกษา
เรื่อง

“เรียนวิจัยให้สนุก”

๓๐๐ ๓๔๐ ระเบียบวิธีวิจัยทางโบราณคดี
(Research Methodology in Archaeology)

ผู้สร้างสรรค์

ศาสตราจารย์ ดร. รัชมี ชูทรงเดช

ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

ออกแบบและจัดรูปเล่ม

กัฬารัตน์ ปลัณรกุล

วันที่จัดทำ

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔